

KLYN BEGIN—ANHOU WIN.

DEEL I. No. 2.]

APRIL, 1896.

[4s. PER JAAR.

I N H O U D .

- WELKOMSGROETE AN "ONS KLYNTJ."—(Gedig.)
DI KONINGIN VAN SKEBA.—II. Di ontdekte Perka-mentrol (Met Print).
DI INVAL VAN DR. "JIEM"—SEUN SYN ROWERS-BENDE.—(Gedig.)
OUPA SYN HOEKI.—(Winteraandstorijs ver Afrikaanse Kinders: Di Slangsteen.
GELUKWENS OP DI GEBORTE VAN "ONS KLYNTJ."—(Gedig.)
BRAND OP SE.
- DI AFRIKAANSE TAAL.—(Gedig.)
ONS Y' GESKIDENIS.—Di Jameson Inval: Verslag geskrywe deur Komm. Cronje (met kaart van Slagveld).
PRATJIS O'ER DI NATUUR.—Ons Sonnestelsel.
SKETSE VAN ONS VOLKSKARAKTER.
VREEMDE GODSDIINSTE.
DI AFRIKAANSE VOLKSLIED.—(Gedig.)
RAAISELS.

M. Glassberg's
PHOTOGRAFISCHE ATELIER
te Paarl en Worcester
Markt Plein. Russel Straat.

WAARBORGEN EERSTE KLASSE PORTRETTE TEGEN ZEER BILLIJK E
PRIJZEN.
OUDE PORTRETTE VERNIEUW EN VERGROOT TOT LEVENSROOTE.
SCHILDERIJLYSTEN
VAN BENIG FORMAAT WORDEN OP KORTE KENNISGEVING GEMAAKT.
SPECIALITEIT: VERGROOTE PORTRETTE.
ALLE WERK WORDT OEWAARBOROT EIGENHANDIG TE ZIJN.

President MARTHINUS T. STEYN.

'n Man met eer alom bekend
Is Vrystaats nuwe President.
Hy 's van ons eige vlees en bloed;
Syn hart klop reg, di keus was goe!

En daarby vrees hy ook di Heer,
Ons kan geen beter man begeer.
Staan hom nou trou, dan kom dit reg.
S'is Oom Jan Brand al het geseg.

God segen hom met volk en Raad,
Di Kerk en Maatskappy en Staat.
Dit, Broeders! is di heilwens van
"Ons Klyntji," en van jul vriend
OOM JAN.

KLYN BEGIN—ANHOU WIN.

DEEL 1.]

ONS KLYNTJI, APRIL 1896.

[No 2.

Inhoud.

WELKOMSGROETE AN "ONS KLYNTJI."—(Gedig) ...	17
DI KONINGIN VAN SKEBA.—II. Di ontdekte Perkamentrol (met Prent). ...	17
DI INVAL VAN DR. "JIEMS"—SEUN SYN ROWERSBENDE—(Gedig) ...	21
OUPA SYN HOEKL.—Winteraandstoriis ver Afrikaanse Kinders: Di Slangsteen. ...	21
GELUKWENS OP DI GEBOORTE VAN "ONS KLYNTI."—(Gedig). ...	23
BRAND OP SE. ...	24
DI AFRIKAANSE TAAL—(Gedig) ...	26
ONS Y'E GESKIDENIS.—Di Jameson Inval: verslag geskrywe deur Komm. Cronje (met kaart van slagveld) ...	26
PRAATJIS O'ER DI NATUUR.—Oms Sonnestelsel... ..	28
SKETSE VAN ONS VOLKSKARAKTER. ...	29
VREEMDE GODSDIENSTE ...	30
DI AFRIKAANSE VOLKSLIID—(Gedig). ...	32
RAAISELS ...	32

So sal dit met jou oek gaan;
Blyf mar an syn leus getrou:
Om ver Land en Volk te staan,
En ons Taal in eer te hou!

OOM JAN.

Di Koningin fan Skeba,

OF

SALOMO SYN OUE GOUDFELDE IN SAMBESIA.

[HISTORISE ROMAN DEUR DS. S. J. DU TOIT.]

[I. DI WITTE KONINGIN EN DI SWARTE TOWERDOKTER.

Skemerdonker by Witson syn graf te Simbabwe.—Alleen langs di Aandvuur by di Wa—'n Freemde Besoeker en nog freemder Stori.—Di Swarte Kaptyn bo op, en di Witte Koningin onder di Kop.]

II. DI ONTDEKTE PERKAMENTROL.

By Nag deur Bosse en Klippe—3 Sware Klipdeure.—Tussen Flêrmuise, Geraantes en Bierpotte.—'n Moeilike Onderaardse Gang—'n Doolhof van Kamers.—Di Versgelde Kamer onder di Geheimsinnige Toren.—Di Kis van Grani-t en wat daarin was.

ONS had mar 2 lantêrens by di wa, en een daarfán was met 'n rooie lig, wat ek by di portret-nemery gebruik. Nou moet ons and' loop gaan, en dit was werkelijk so donker dat jy gen hand voor jou oge kon sien ni, terwyl nog 30 nou en dan enkele grote druppels uit di lug fal nes trane.

Umsalomi—so was di towerdokter syn naam—loop voor; ek agter hom met myn rooi lantêrn in di een, en myn rewolwer in di ander hand; want ek was nog mar

Welkomsgroet an "Oms Klyntji."

Welkom, "Klyntji!" is jy daar?
Oms het lang op jou gewag!
Dis al Een-en-Twintig jaar!
Kom jy nou eers voor di dag?

Sal hul nou met jou oek spot,
Nes voor Een-en-Twintig jaar
Met jou Pa, "di Patriot?"
Of kry jy dit ni so swaar?

Ja, jou Pa was net so klyn,
En syn vinde was mar min.
Vyftig trek mar an syn lyn,
Só kom hy di wêreld in.

Mar hy bang ni, hy hou moed;
Hoe Herodus oek wou moor.—
Jy is oek van eedle bloed,
En hul kan jou stem ni smoor.

Arri! dit het stryd gekos;
Mar hy groei by tegestand;
Hy verweer hom vas en los—
Is 'n mag nou in oms land.

al di tyd bang dat hy sou weg loop, daarom diyg ek om hom te skiit as hy wil flug; en ons andere 3 frinde agteran met di ander lantern.

Ons moes almal op 'n streep agter makkaar loop, want di voetpatji is mar smal. En so loop ons, struikelende en fallende en slingerende, deur di oue rewines en klippers. Di grote tempel waar ons wa staan lê omtrent 'n halwe myl suid fan di kop, en Umsalomi ly ons om na di oostekant fan di kop.

Naderhand had ons glad gen foetpad oek meer ni, en moes ons fortsukkel deur di hoge gras en boese. Neef Hendrik het al 'n paar male gesê: "Di Kaffer ferly fer ons; wi weet waar hy ons fannag in breng; dit lyk of hy self ni weet waarnatoe ni." En Neef Gideon had al angemerk: "As dit mar ni 'n plan is fan di Kaffer om fer ons weg te lei fan di wa af ni, dat hulle ons kan besteel ni." Mar ek wou di end fan di stori wet, en hou mar fol: "Né, kom mar, wat, laat ous siin waar hy ons wil breng."

Naderhand begin ons teen di kop uit te klim; it word al styler en ongemakliker. Deur hoge bosse en bome, tussen graniitklippe deur. Dit word nou so ruig en ongemaklik in di donker, dat ek oek al moeg worde en amper wil moed opgê.

Yndelik kom ons onder 'n klomp hoge en digte bosse onder 'n krans. Daar bly Umsalomi staan en wys fer ons op 'n grote platte klip wat skuins lê, half toe met grond, en sê: "Dis di plek."

Met hande en foete skraap ons haastig di los grond weg fan di klip af, en nou met ferenigde kragte wou ons di klip somar anpak en wegskuuwe. Mar wi sê? Dis onmolik te swaar. Mar Umsalomi sê: "Wag! wag!" En hy gaan uit 'n klipskeur daar digteby 'n koefoet haal. Neef Hendrik en Henni was di sterste en hulle 2 fat di koefoet, en st ek dit onder di klip in, en lig dit so effe op. Ons ander 3 fat met di hande en so sny ons di klip eenkant toe weg. Mar dit het sweet gekos.

Ja, daar is 'n gat. Met koes kon ons een- een daarin kruip. En nadat ous omtrent 'n 50 of 60 tré styl afdra'end en mees gebuk geloop het, word di gang hoger en breder en kon ons orent loop. Nog 'n 20 of 25 tré, to n kom ons in 'n ruime grot of kamer, ged etelik natuurlik en gedeeltelik uitgegrawe en opgebou, soos dit lyk.

Dit was 'n nare bedompige lug daarin, en di flernuise fliig en warrel so roud, dat di erste indruk ni plisirig was ni. Di grot is omtrent 12 by 20 tré, en is fol geraamt s fan di bokke, wat hulle fan jaar tot jaar hiir geslag het, en fan 'n menigte êrde potte, wat hulle fol hiir hiir neergeset het. En di wonderlikste is, elke pot is 'n klyne stukki uitgebreek, almal net eenders.

"Daar is nou di bokke en biirpote wat ek fer julle fan fertel het," sê Umsalomi. En toen begin ons al meer geloof te slaan in syn ferhaal. Mar ferder siin ons niks bisonders hiir ni. Alleen in di een hoek siin ons gaan we 'n gang dipper in. Ons fra hom toen

waarnatoe di gaan. Eers sê hy, hy weet ni; hy was nooit dipper in gewees ni.

Mar toen ons hom dryg, dat ons hom sal dood skiit, as hy ni fer ons alles wys en sê ni, fertel hy di pad loop al onder di grond tot by di grote gebou waar ons wa staan, en 'n ander pad draai weer regs daaruit, deur 'n onderaardse rifiir, reg onder di kop in. Ons sê teen hy moet mēgaan en fer ons breng by al di plekke. Mar daarfan wou hy ni hoor ni. Hy hou mar an, hy mag ni, di witte koningin sal fer hom dood maak, en fer ons oek.

Henni maak toen 'n plan, en sê fer hom: "Ons ken di witte koningin, en sy het een fan haar noiens gestuur om fer ons te nooi ons moet by haar kom kuier; want sy wil met o:s 'n boodskap stuur fer Rhodes, dat hy ni ander witte mense hiir moet laat kom woon ni; want dis haar folk wat hiir woon, en sy wil ni hê di witte mense moet fer hulle kom ferdruk ni. En daarom is ons nou hiir."

Henni siin toen, hy kyk nog ongelowig, en sê fer hom: "Nou toe, jy is mos 'n dolos-gooier. Fra nou fer jou dolosse, dan sal jy siin of dit ni waar is ni."

Hy haal toen syn dolosse af, en skud hulle deur makkaar in syn dubbele hande, en prewel so half hard: "Sadokka, skrywer en towenaar van di slimme en ryke koning wat alles weet en alles kan doen, wat di gehyme we t en di mond is fan di witte koningin, sê nou fer my di waarhyd, of ek di Abalanga (witte mense) moet inbring tot in di kamer fan di toren!"

Al di tyd wat hy dit prewel skud hy di dolosse in syn dubbele hande. Toen hy klaar het gooi hy di dolosse in Henni syn dubbele hande en sê: hy moet fer hulle op di grond gooi. "Au!" roep hy, toen hy di dolosse deur gekyk het. "Au!" roep hy nog 'n slag fol ferbasing. Henni fra fer hom: waarom hy so ferbaas is? Hy kyk fer ons an, en sê: "Di Mosisom (geste: van di afgesterwe oue mense) lêwe in di Abalanga." O s fra fer hom, waaran hy dit siin. Hy sê, ons moet oplet al di dolosse lê met hulle koppe na ons toe; en nou kan ons mar kom, hy sal fer ons breng tot in di gehyme kamer onder di grote toren.

O s gaan toen agter hom an. Di gang lyk gedeeltelik gemaak; by plekke nouer, sodat ons een- een agter makkaar moes loop, en by plekke so wyd dat 2 langes makkaar kan loop. Dit gaan met draaie en slingeringe, en hiir en daar is 'n soort fan klyne ruimte nes 'n kamer, omtrent nes di Katekombe of onderaardse begraafplase by Rome. Mar ho ons oek al oplet, nergens siin ons grafte ni. Want dit was waar ek fernamelik na gekyk het, omdat ek ferwag om by di grafte oue gedenkstukke en molik oek geskifte te kry.

Nadat ons 'n end geloop het, by plekke gebukkend, draai daar regtig 'n gang regs weg, soos Umsalomi gesê het. Ons bly by di ingang daarvan 'n rukki staan, en kon 'n onderaardse rifiir hoor loop.

Daarfandaan draai ons gang toen heeltemal lin's weg. En di end was fer ons vreselik lank, temeer omdat

di lug so bedompig is, dat ek al by my self benoud word dat ons sal ferstik. Want 'n mens kon duidelik merk dat daar froeger, toen di gange nog gebruik werd, luggate op sekere afstande was. Hiir en daar kon 'n mens nog siin was uitgange na bo, denkelik waar di rewines nou is tussen di kop en di gr te gebou.

Naderhand kom ons op 'n plek waar di grond ingefal en di gang amper heeltemaal toe was. Mar almal was toen al te nuwsgirig om di end te siin. Ons begin di los klippe weg te rol en met moeite kry ons naderhand so'n opening dat ons kon deur kruip.

Toen mar weer fort gesukkel. Di lug word al bedompiger. Ons lampe brand al doffer. Ek werd nou al by myself ongerus, dat ons ligte heeltemal sou uitgaan, en dat ons kon ferstik.

Meteen kom ons foor 'n klipdeur, wat di gang afsluit. Umsalomi trek 'n stopklip uit onder en bo an di cenkant. Toen haal hy eenkant 'n soort fan yster, amper nes 'n koefoet, uit en sê ons moet fer hom help om di klip cenkant toe te skuiwe. Dit gaan makliker as ons gedenk het. Ons kom toen in 'n tamelik grote fertrek, waaruit ferskye uitgange gaan na ferskillende kante.

Umsalomi sê toen: "Nou is ons onder di grote ronde gebou, waar ons wa staan, en hiir is nou baing aparte fertrekke, wat lank tyd sal neem om deur te soek." Ons fra fer hom, of hiir ni grafte is fan di oue mense ni. Hy sê: "Né, hulle het ni hiir begrawe ni. Hy het gehoor fêr hiirfandaan af is 'n berg, waar di oue mense begrawe is." Op ons fraag: of hiir ni oue gedenkstukke of gedenkskrifte is ni, sê hy: "Ons moet dan kyk in di gehyme versgelde kamer onder di toren." Op ons fraag of hulle dan nog ni daarin was ni, sê hy: "Né, hulle is bang fer di Witte Koningin, daarom het hulle nooit daarin gegaan ni, en oek nooit iits hiiruit weg geneem ni, en hulle denk di Mosimos woon nog onder di toren en hiir in di onderaardse fertrekke." Ons fra fer hom toen: "Hoe hy dan fan di plek weet, of hy dan al meermale hiir was." Hy antwoord: "Soos een as 'n

nuwe towerdokter ingewy word, dan moet hy eers same met di kaptyn en 3 indunas hiir kom trou sweer an di kaptyn en an di Witte Koningin en dat hy nooit fer imand di gehyme fan di plek sal openbaar ni. En so moet elke nuwe kaptyn oek hiir kom sweer. Dit find p'aas net foor di klipdeur fan di gehymsinnige kamer onder di grote toren."

Ons fraag hom toen, hy moet ons by di deur bring, en hy ly fer ons deur 'n doolhof fan ferskillende klyne fertrekke en kronkelgange. Toen ons by di klipdeur kom, siin ons dis fan 'n soort fan lysteen of sagte

DI GEHYMSINNIGE TOREN IN SIMBABWE, WAARONDER DI PERKAMENTROL ONTDEK IS.

seepsteen (ni van graniit, soos di orige bouwerk ni), en allerhande tekens en figure is daarop uitgewerk, party lyk na wiskundige en sterrekundige tekens. Een daarvan was ten minste duidelik di onderaande son en di opgaande folle maan. Mar ons was te nuwsgirig om binne te gaan, en gun ons di tyd ni om alles te bekyk ni. Umsalomi wys fer ons 2 yd fan strepiis op di klipdeur en sê : di een ry is fan al di kaptyns wat op di kop geregeer het, en di ander ry fan hulle towrdokters. In di haas het ons dit ni getel ni, mar ek skat dit enige honderde.

Ons fra toen fer Umsalomi, hoe ons dit moet ope kry. Hy sê, as ons dit ope maak sal daar weerlig uitslaan, dat ons almal sal dood fal; want di oue mense het fertel, dat hulle eenkeer dit ope gemaak het, en daar het fuur uitgekome; en daar m het hulle nooit weer gewaag om dit ope te maak ni. Ek sê toen an di frinde : Dis mo'ik dat so iits gebeur is; want toen di Romyne Keiser Julianus di onderaardse gewelwe onder Jerusalem laat opegrawe het deur syn soldate, om na di Ferbondsark te soek, het di lug wat so lank ingesluit was oek an di brand geslaan, toen dit ope gemaak werd, en di soldate wou toen ni ferder grawe ni; want hulle sê : di Fuurgod fan di Jode woon nog al di tyd daar onder Jerusalem. Ons moes dus nou besluit of ons op di gevaar af tog sou probeer om di deur ope te kry.

Dear was toen 'n huiwering onder ons, of ten minste 'n beraad : Sal o's ? of sal ons ni ? Party wys daarop dat di lug al reeds so bedompig is, en as daar nog meer stiklug uit di gesluite fertrek kom, kan ons almal daar fersmoor. Mar om nou daar om te draai, daartoe was di een te nuwsgirig en di ander find dit te lafhartig. Yndelik besluit ons om dit deur te sit. Mar toen wil of kon Umsalomi ons ni sê hoe ons di klipdeur kon ope kry ni. Ons begin toen mar self te ondersoek, en yndelik siin ons dat di deur onder an een kant gestop is met 'n klipkyl fan omtrent 'n duim dik. Met enige moeite kry ons di kyl uit. Di deur sak toen an di kant 'n duim-en kom so bo uit syn groef uit. Toen kon ons di deur draai en ope maak, nes ons gewone hout deure.

En net soos di deur ope gaan, kom daar in plaas van stiklug, 'n koele lugstroom uit di kamer uit, wat denkelik deur di skeure en openinge fan di graniitstene, waarfan di Toren opgebou is (sonder klei of kalk of sement), deurdring na onder. Di kamer is onregelmattig rond nes di hele gebou bo is, en dis gebou met 'n verwulf, wat ons 'n nuwe bewys is, dat di oue mense oek al goed geweet het wat di krag fan 'n verwulf was, soos di opgrawings by Jerusalem oek antoon.

Binne in di kamer was niks as net 'n kis fan graniit met 'n deksel op, en bo op di deksel 2 fo'els omtrent soos di fo'els wat Bent en Willoughby bo op di kop gekry het, net mar hulle was wat groter en en fan goud.

Neef Gideon had syn maatlyn by hom en sê dadelik : "Wag laat ons eers di grote fan di kis afmeet."

Dit was van buite 7 voet 5 duim lank, 3 voet 2½ duim breed en 3 voet 5½ duim hoog. Ek sê toen dadelik fer hulle : so fer as ek my herinner is dit persiis di grote fan di stene kis in di Konings Kamer in di grote Piramide fan Gisê in Egipte en fan di Ferbondsark wat in di Allerhyligste fan di Tempel en fan di Tabernakel gestaan het.

Mar ons hart brand toen al om te weet wat in di kis is. Di deksel was omtrent 3 duim dik, fan graniit. Dit was dus gen kinderspulletjiis fer 4 man om dit af te haal ni, want Umsalomi het buitekant by di deur bly staan, en wou eers ni ingaan ni. Mar toen hy siin, dat ons niks o'rkome ni, en ons hom weer roep, kom hy oek by en ons 5 bet toen eers erkant di deksel opgelig en 'n klip fer 'n stut daar onder geset, en toen weer di ander kant oek uitgelig en gestut; en toen het ons di deksel sutjiis een kant toe laat afsak.

En van ons vrinde had fooraf di a merking gemaak : dis seker 'n sarkofaag, of doodkis fan steen. Mar ek had hulle al fooraf gesê : ek het baing stene doodkiste gesiin in Egipte en op andere plekke, en hiir-di kis is te klyn daarvoor en het oek ni di form ni. Dit lyk eer na 'n gewyde of hylige Ferbonds kis.

Toen ons dit ope had s'in ons binne-in 'n goue offerbak of wirookfat, 3 goue eiers, fan ferskillende grote, en 'n goue koker, wat pragtig uitgewerk en fersiir is. Nou het ek al meer sulke kokers gesiin, waarin di oue perkamentroll bewaar is, befoorbeld di waarin di Samaritane hulle oue afskrif fan di 5 boeke fan Moses bewaar. Daarom spring myn hart somar op toen ek di koker siin, en di eerste gryp ek dit, en maak di 2 knippe los en open dit. A ja, daar is 'n perkamentrol in. Dadelik rol ons dit ope. Di eerste wat ek opmerk was, dat dit in one Hebreuse letters geskrywe is, en ferder dat dit mar 'n korte gedenskrif is, wat ni tefeul kan befate ni, want dis in grote letters geskrywe en di rol is ni groot ni.

Mar tog nou had ons enige geskrif; dis tog iits; molik sal dit ons wel ferder op di spoor help!

Di eerste vraag was nou : of ons di goue dinge wat in di kis is en di 2 goue vo'els sou méleem? Ek wys hulle daarop, dat daar nou 'n Kurator of bewaker fan di oue rewine is (Meneer Fry) en dat vlak by ons wa 'n grote bord is, waarop staan, dat nimand daar opgrawings mag doen of iits mag wegneem ni.

"Ja, mar di goue goed sal ons daarom ni laat staan ni. Di vat ons saam. Nimand hoef dit mos te weet ni"—sê Henni.

"Né, dit sou diifstal wees"—was Neef Hendrik syn anmerking.

"Mar di Perkamentrol moet ons in elk geval meeneem," sê Ne f Gideon; "want ons kan ni weet wat gebeur ni. So'n ontdekking kan ons ni hiir laat ni. Ons kan mos nog daar o'er denk, of ons ni mor'e oggend alles an di Kurator sal vertel ni."

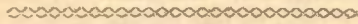
"En molik kan ons dan same met hom verder alles kom ondersoek. Di Getjarterde Maatskappy sal ons ontdekking tog seker beloon"—sê Neef Hendrik.

Spoeedig was dan oek besluit om net di perkament-rol met koker mé te neem en verder alles te laat bly, hoewel Henni mar bly pruttel daaro'er om di goue goed daar te laat bly.

Ons het 'an oek ni lank versuim ni. Met di rol uit di stene kis, wat ons fer gen skatte sou verkoop ni, keer ons nou ryk en verryk terug. Ons foel di ve moeienis fan di terugrys amper ni. Ag, hoe het myn hart al di tyd geklop en gebrand, om te weet wat in di rol staan, wat ek self in myn arm dra!

Toen ons by di ingang kom, was di grote klip weer daarop en gen molikhyd om dit fan binne ope te kry.

(Word ferfolg.)

Di Infal van Jameson en syn Kowersbende.

Mar kyk tog nou fer "Jiem syn Seun," hoe dwaas het hy gedaan,

Om, opgestook deur Philips syn span, Transvaal so in te gaan!

As pilledraaier 's jy geleer, mar ni as krygsman, né;
En kyk, daar duskant Judasburg is kommadant Cronjé!

Jy trek van Pitsin spog-spog f'rt, tot net by Doringkop,
En daar word jy deur Tagtig man mooi in jou suart gestop.
Jy bring met jou 'n grote mag en maxims oek nog mé,
Dit alles baat mar wynig, Jiems! teen r'fles van Cronjé.

Di man verstaan geveg seer goed, so goed as eet hy brood
Ha! jy di voorskoot ni gebys, dan was jul almal dood.
Jy wou met Phillips en syn Jacks Transvaal mos kom
regeer!

Di oproer en di knoeiery werd met di tronk vereer!

Jou naam in Betjuanaland was: "Jiems di Grootvisiir,"
En wat is nou di érenaam? Transvaalse prisoniir!
Di Phillips was 'n slimme vo'el en stook 'n groot oproer;
Nou sit hy in Pretoria's tronk deur traliis uit te loer!

Nou draai di sake anders om, met di in tyd van oud,
Toen kom di arme in di tronk, en nou di mans van goud!
Ag "Jiem syn Seun," ag "Jiem syn Seun," wat het jou
teg makeer?

Dat jy so onbedagsaam was, so iits te gaan probeer.

Jy weet, dit kon jou nooit geluk, om Boere te gaan skuit,
Jy sal mar net di pot ferteer, tot skande en tot ferdriit.
Na Jingoland word jy gestuur om daar te word verhoor,
En Phillips is Transvaalse tronk kom daagliks oek nog voor.

Né—laat Oom Paul mar regeer, al skyn dit nog so sleg;
"Dit sal wel reg kom," wag mar net, het Oom Jan Brand
geseg.

Hoogmoed kom spoedig tot 'n fal, en jy wou mos regeer!
Ek hoop jy sal in England bly en kom hiir nimmer weer.

Ons deuk jy sal tefrede wees met jou "fereerde" naam,
'n Heel boel oek fan Judasburg, met jou en Phillips saam.
Di belhamels wat daarin is, di spreek op hoge toon;
Mog hul n'u mar hiiruit ferstaan dat skande word hul loon.

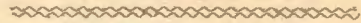
Seur Her' ulaas ons Gouverneur, 'n man van groot ferstand,
Sênd daadlik proklamasi uit, tot foordeel van di land;
Dat hul di nonsens moet laat staan en leg di wapens neer.
"Ons Jan" het oek syn bes gedoen di oproer te help keer;

Lord Chamberlain het hom gesyn, di onlus te 'en te gaan,
En as 'n regte Afrikaan het hy syn plig gedaan.
"De Beers" het oek 'n plan gemaak en "coke" daarheen
ferfoer,
Mar dit werd rugbaar en fal mooi in hande van di "Boer!"

So was dit oweral geknoei om di fergulde land,
Mar Burgers staan alweer op wag met wapens in di hand.
Transvaal is wel 'n klyne folk, mar hul sal staande bly,
Al is di Kaffers opgestook om hul oek te bestry.

Ek het nog heel wat meer te rym, mar di sal ek laat staan.
Di Jingoes is di fuilste goed, waar 'k nooit mé saam sal
gaan.

VOLBLOED AFRIKANER.

Ou Pa syn Moeki.

WINTER-AAND STORIIS FIR AFRI- KAANSE KINDERS.

DI SLANGSTEEN.

KOM, kindertjiis, kom sit nou mooi stil by di
fuur Dis koud daar buite. Hoor, hoe huil
di wind. Hoor, hoe fal di stortreens, en hoe
knetter di haal teen di fenster-ruite an. Fanaand is
nou eers reg di aand om 'n stori te fertel. En ik
het 'n baing mooi stori fir julle, as jul nou almal goed
stil sit en luister.

Mimi, myn kind jy's di jongste; kom sit jy hiir
op oupa syn kni. Janni, trek daar di stof nader, en
set dit so, tussen ou pa syn bene. Sit nou daarop,
kindliif; jy kan n'u mooi in di heerlike fuur kyk.
Gert, en Grita, sit julle twe daar op di rusbank, en jy
oek, Breggi. Is jul nou almal op julle plek? A!
hoe lyk dit, of jul'e grotes ook naderby kom? Jan,
is jou Latynse les klaar? O, mar ek fergeet dat
morre Saterdag is. Nou toe, as oupa syn storiis fir
julle ook so mooi is, kom dan mar by, Jan, en Leni,
en Ella, en Stoffel, breng julle stoele nader. Wi weet,
straks kom pa en ma oek net nou by sit, as di huis-
werk klaar is. Só, almal in orde? Stil nou nes
muisiis, ou pa begin.

"Jan, het jy al ooit van 'n Slangsteen gerees, of
gehoor?"

"Oupa, di ander aand het outa Adonis fir my gesê,
dat daar so iits is; mar ik had di aand feul lesse, en
kon ni uithoor ni."

“Adonis? nou ja, Adonis is nog fan di slawetyd syn mense. Hy sal weet fan 'n slangsteen. Wag, ik sal jul fertel.”

“Ik was nog mar klyn, so groot as klyn Gertji daár, mar ik herinner my nog wat gebeur is nes di dag fan gister. Oúpa syn fader was toen nog in di oú Koloni, in di Pêrlse distrik. Dit is nou vandag net 75 jaar, dat ons uit di oú Koloni getrek het. Net 75 jaar, waar gaan di tyd tog na toe!” en enige o'enblikke sit di oú grysaard in diip gepyns dood stil in di fuur te tuur. “Wel, myn fader woon dig by waar nou di stad di Pêrl is. Ik hoor dis nou 'n grote plek met baing mooie huise, en masineriis, en grote winkels: mar in di da'e was di huise mar min, en di wolwe loop toen rond waar nou niks as strate en huise is, soos ik hoor. Daar was tiirs oek in di Pêrlse berg, en bobbejane by honderde; en na di kant fan Franshoek uit hou daar toen nog olifante, wat fan di o'bergse kant deur kom langs 'n soort fan voetpad tot in Franshoek.

“Fan waar oúpa gewoon het kon 'n mens di Drakenstynse berge mooi in 'n halwe kring daar fêr siin... kinders di berge is eers reg-reg berge. Wat jul hiir rondom jul siin is mar koppiis, en bultjiis, mar di berge daár... dis nog di moeite wêrd! Daar was twe koppe na di kant fan Franshoek uit, wat ons altyd di Tepelberge genoem het, om dat di koppe elkeen 'n krans of rots kompleet nes 'n tepel bo op hulle toppe het. Di een was Groot Tepelberg, di ander Klyn Tepelberg. Van af Dra'ensteins Hoogte kon 'n mens hul mooi siin, links van Waterval berg.

“Wel, een aand was uit so 'n donker, donker aand. Daar was 'n laag wolke hoog in di lug, wat di sterre nes met 'n swarte sluier bedek, sodat hulle strale di aarde ni kon beryk ni. Nes 'n pikswarte halwe kring lê di Drakenstynse berge daar fêr in di ferskiit, swart en gehymfol.

“Ons was n-t klaar met huisgoddsdiins. Di folk wat dig by di huis woon moes almal binne kom as daar geles word. Dit was di oue gebruik. Na di huisgoddsdius sê hul 'nag,' en gaan di folk en di myde uit by di kombuisdeur. Ons kinders was nog besig om fir pa en ma nag te sê, toen ons daar buite 'n gegil en 'n geskre fan myde hoor, en di growere uitroep fan di folk daar tussen in. Myn fader, julle o'ergrootfader, kinders, kyk myn moeder ferwonder an, en sy weer kyk hom an. Langaam staan myn fader op fan syn stoel, en stap na een fan di hoeke fan di eetkamer, waar syn kweper-kiri altyd staan. Myn moeder kyk hom na, mar praat gea woord ni; want sy ken jul o'ergrootfader te goed, en sy wis dat hy 'n bedarde, mar daarby 'n bestliste man was, wat niks in di wye wêreld oontsiin ni, as hy meen dat hy syn plig doen.

“Myn fader neem syn kiri uit di hoek. Hy dag dat daar 'n rusi onder di bruin folk was, en dat hy di orde moes gaan herstel. 'n Paar fan myn ouste broërs staan oek op, en skuiwe hulle stoele agter uit teen di muur. Hul was grote, stewige, gespiirde kêrels. Hul kyk myn moeder an, en sy knik net so effentjiis fir hul.

Net soos myn fader di kômbuis-deur wil oop maak' fliig di deur wa-wyd ope en di pikswarte gesig fan oú Mentor, een fan di slawe folk, staan lewensgroot in di deur. Di wit fan syn o'e fertoon dubbel so groot as gewoonlik, en syn o'e rol nes karwile wat op hol is in syn kop. Hy was so bleek as 'n Masbiker ooit kan wees, en syn bleekhyd werd niks minder toen hy oú seur so flak foor hom siin staan met di gefreesde kweper-kiri in di hand.

“Ou baas, di slang-slangste-te-te-steen!” stotter hy, al agter uit wykende—“de-de-de-de-di-se-se-slangsteen!” Myn fader kyk Mentor ferbaas an. Hy skyn te denk dat sya troue ou Masbiik jong 'n slag fan di windmeule weg had, of dat een fan di Gada-reense duiwels in hom was gefaar.

“Wat 'slangsteen,' 'slangsteen' jy, Mentor? Loop slaap, myn jong, en laat jou mar ni all's an jou ore vas naai ni, hoor jy, loop slaap!”

“Ne-Ne-Ne-Ne-Né, ne-e-e oú baas, Ne-Ne-Né ne-e-e. Hy is de-de daár, de-de-di-se-se-slangsteen,” skré oú Mentor, half buite sigselwe fan seneweagtigheid.

“Daár, waar daár?” froeg papa, heel bedaard.

“De-de-de-de-daár buite in di diip kloof, onder langs di Te-Te-Te-Tepelberg, oú baas,” en hy hakkell hoe langer hoe meer in syn seneweagtigheid en gejaaghyd.

“Siinde dat hy niks ferder kom, en dat hy uit oú Mentor niks kon haal ni, stap myn fader di deur uit buitentoe. Al di huismense folg hom, ik fooran; want ik was net nuwsgirig om te weet wat daar gaande was. Ons kom buite, en siin daar 'n héle kring fan slawe, wat almal praat, en kyk, en gebare maak, en net opgewonde was. Hnl kyk almal na di kant fan Franshoek, daar waar di Groot Tepelberg is. Ik kyk ook, en bly somar ferstom stil staan. Daar fêr, teen di pikswarte berg an, blink iits nes 'n flikkerende ster. Ik sal di gesig nooit fergeet ni. Dit skitter, en flonker, en flikker met 'n lig nes di suiwerste kristal in di middel, mar rondom was daar 'n geel-groene skyn net soos 'n mens in di reenboog kan siin.

Ons staan stom, en tuur en tnur naar di wonderlikke liggi daar fer teen di donker berg an.

“K-K-Kyke, oú Seur,” roep Mentor ferfaard uit, “Kyke, disse di slang syn steen daar bo in di d-d-donkere kloof. As ik hom tog van aante hette, dan isse Mentor ryke, oú baas, baing ryke. Oú Mentor, hy sal ni wete ni watte met syn kelte te make. Oú Seur, klo fir my, oú baas, klo fir my, ikke ni somar so prate ni,” en oú Mentor word hoe langer so meer malkop.

“Mar, Mentor,” seg myn fader, “mar, Mentor, bedaar myn jong. Jy hoor elke aand di bybel voorlees en ik trag om dit fer julle skepsels duidelik te maak dat alle storiis fan towery en spoke teenstrydig is teen Gods Woord. Hoe is dit nou mo'elik dat jy an sulke dinge as slangsteene kan glo?”

“N N-Ne-e, oú Seur, isse ni tower ni, isse ni spoke ni; isse reg-reg steen. Mentor, hy sal fir oú baas fertel. Mentor, hy wasse k-k-kleine pikanini, so

krote," (met di hand wysende), "so krote. Syn name wasse ni Mentor ni, wasse Masnika in syn lante. Een aante Masnika hy sitte, hy speule met syn matertjiis in di wit sante, l-l-langs di krote rivier daar fer in myn lante. Daar wasse berg nesse di b-b-bêrre daâr so. Een fan myn matertjiis hy sê: "kyke daâr so." Ons kyke. Allematti! d-d-daar skyne sterre. Hy skyne fas teen di berg an, nesse daar di st t-terre daâr o teen di pikke swart berg an. Ons kyke, kyke. Ons sê soe, isse baing mooi. Di kroot mense hulle kom, hulle kyke oek. Daar komme di *fetish* man, wat hulle sê predikante, dokter, in di land hiûrsa. Hy k-k-komme. Ons ke pat, ons isse bang fir di fetish man. Hy kyke fir jou, jy kaan somar doote. Hy kyk, kyke, kyke. Hy sê: "D-d-disse di slang st-t-t eene. Di man watte kry fir hom hy isse kroot man."

Daar wasse e n van ons nasi by; hy was kroot, sterk, mooi man; hy was kroot man in di oorlog. Hy ni bang fir niks. Hy wasse nok jonkman. Hy wil hê di koning syn dokter, mar hy wasse ni koning ni, wasse ni prins ni, wasse selwers ni induna ni; hy kan ni kry di koning syn dokter ni. Hy kom naby. Hy k-k-kyke, kyke, kyke. Syn o'e hulle blinke nesse di sterre. Hy fra fer di *fetish man*, hy sê: *Fetish* man, jy wat kan kenne al di dinge watte sal gebeur as ek kaan haal di s-s-slange stœn, ekke sal kry di koning syn dokter?" Di *fetish man*, hy k-k-kyke hom só, syn o'e hulle blinke nesse fuur. Hy sê: "Jy sal kry di koning syn dokter, jy sal word k-k-koning."

Di jong Masbiik jong hy prate ni. Bitji kewag hy stappe weg dood stille. Di *fetish man* hy k-k-kyke fer hom só, so hy kyke fer hom lank akterna.

(Word ferfolg.)

Ons Klyntji Geluk gewens.

Welkom ons sustertji! welkom in ons midde,
 Ons het so lang already om jou koms gebidde,
 En hoe lieflik was di woord van mi te hore:
 "In di Perel is ons van dag 'n 'Klyntje' gebore."
 Ja, toen hy, di *Patriot*, oas di nuws kom bringe
 Het ons oek meteen ver jou lidjis leere singe,

Een van onse lidjes Sus, nou in onse hande,
 Was: "o, Hére, segen haar gebore in ons lande:
 Maak haar tot 'n segen oek ver Afrika syn sone.
 Gé dat sy toz rykelyk ons pogings mag belone,
 Alles wat aangewend word, om haar krag te stywe,
 Gé dat sy tog lang, ja lang by ons moge blywe,

Segen oek di *Patriot*, hare liwe ou moeder;
 Segen dan di *Paarl* oek, hare ouere broeder.
 Segen daarby oek ons land, hare dierbre vader,
 Segen wi haar koester moet in hul arms vergader,
 Segen algar wat met haar kennis eens sal make,
 Gé dat sy mog fluks opgroeï na hul keus en smake.

Hoor dan nou, ons sustertji! ons sing nou ver jou so,
 Mar wat deuk jy tog van ons, jonkmans daar van bo, bo?
 Van jou susters, tantes hiir, onder in di ronde?
 Van jou ooms in Vrystaat daar en Transvaalse gronde?
 Sal ons oek genade kry in jou liwe oge?
 Sal jy in ons nood versiin na jou bes vermoge?

Praat nou, liwe kleine sus! toe dan, jy moet prate:
 Sal jy di beginsels van mama nooit verlate?
 Kan ons Afrikaners altyd uit jou mond verwagte?
 Liidjis, versiin en dan nog storiis na kragte?
 Sal jy dan oek nog daarby trou jou Bybel lese?
 En met Afrikaanse gees steeds besil oek wese?

ONS KLYNTJI ANDWOORD EN BEDANK

Ja, myn boettiis, lief en goed,
 Julle sussi leef mos nou.
 Sy is julle vlees en bloed,
 Haar beginsel steeds getrou,
 D'Bybel is myn moeders pand,
 Hom dra 'k in my regterhand.

Myn sussis het 'k baing lief,
 Het hulle oek wel lief ver my?
 Hulle griwe sal my griif;
 En ek sal ver hulle stry.
 Liidjes sing en versiin maak,
 Wat sal wees na hulle smaak.

'k Werk ver Ooms en Tantas oek
 Met myn dade, pen en woord.
 Woon hulle in 'n eensaaam hoek.
 'k Slaan hulle gade in ider oord.
 Hulle kin ters leer ek reg,
 En di mode maak ek sleg.

'k Reis jul land deur elk maand,
 Oos en wes en suid en noord;
 Sit an tafel in di aand,
 En praat met jul, saam 'n woord.
 Ons praat o'er di boerdery,
 Skole, kerk en maatskappy.

DI JONKMANS KOM VRY VER ONS KLYNTI.

Nou ja, liwe Sussi! al wat jy daar seg,
 Is mos in onse oge so goed en so reg;
 Veral dat jy Afrikaans liidjis kan sing,
 En oek sulke liidjis jou sussis wil bring.
 Dan kry hul mos lus in di taal van ons land,
 Maak somar di Engelse "songs" an di kant.

Sit hul nommer twe in geselskappe kring,
 En kleef an ons taal soos di vinger 'n ring,
 Di grootheid en dade van Afrika's volk,
 Di hoor ons in mama haar hart ons vertolk,
 Duarna kan di sussis oek Engels perbeer;
 Want dis goeud mos ver hul om di taal oek te leer.

Di boettiis leer skrywe in di taal van hul volk
 So bly hul dan altyd 'n lêwende tolk,
 Van wat ons gely 't ver ons taal en ons reg,
 En dat ons o'erwen, na ons lang het geveg,
 En nou weer kan praat in ons y'è lands taal,
 In Koloni, di Vrystaat en oek in Transvaal.

Di Ouërs sal moed kry, as hul taal weer leef,
 En hul kinders di no'lige opvoeding geef.
 Dan sing hulle dogters wat hul kan verstaan,
 Oek lees en oek praat wat hul saam mé kan gaan,
 Dan leef weer ons nasionaliteit in ons land.
 En haas waai ons vlag dan op Afrika's strand.

Nou weet ons klein sus, dat jy vryers sal kry ;
 Want elk Afrikaander sal na jou wil vry.
 Nou vra ons mar gou ja, al lyk dit ni reg,
 Want dalk vat di ander jou voor ons nog weg,
 Dat van al di jonkmans wat om jou sal stry,
 Di jonkmans van Britstown jou hand tog mog kry.

SY VERWYS HUL NA HAAR MA

Jank, Boetiis ! ver di wense,
 Ver my en ver Mama,
 En oek ver al di mense,
 O'er hee' Suid Afrika,
 Ek dank jul ver di welkoms groet,
 Waarné jul my nou het ontmoet.

Maar tog nou wil ek seg ja,
 En 'k meen daarby te bly
 Hou 'k an myn kant reg ja,
 Moet 'k ondersteuning kry.
 Geld, weet jul tog moet ek mos hé
 Om trou myn ryse af te lê.

Papiir koop, mense hure,
 Om al di werk te maak.
 Van skryf, drak en sekuur nè ?
 Na algar jul se smaak.
 Kom ver my alleen te swaar.
 Jul weet 'k is oek jonk nog maar.

Dank wat jul al gedoen het,
 Dank wat ek nog verwag,
 Jul sal my nooit laat staan het,
 Dit weet ek wel, "Goein dag !"
 Doet di vraag an my gevra,
 Om mya hand, liifs an Mama.

B. J. W.

DI BESLISSING VAN HAAR MA.

Kindliif, ek is seer vereer
 Dat hul al jou hand bezer.
 Weet jy nou wat is myn raad :
 Hul moet toon met woord en daad,
 Dat hul eerlik en opreg
 Het gemeen wat hul daar seg.
 Sonder stry is daar geen kroon'
 Sonder arbyd is geen loon.
 Wel, myn plan is kant en klaar :
 By di yndevan di jaar
 Sal ons o'er jou hand beskik,
 En dit gé an di distrik,
 Waar di Jonkmans meeste is,*
 Wat staedvastig en beslis
 Om mya "Klyntjiis" hand kom vry,—
 Ek hou hür di lys by my.
 Strydenburg staat nou voorop,

* Di Jonkmans van di Distrik wat voor di end van di jaar di meeste intekenaa's tel, sal di eerkroon (haa-hand) hê.

Britstown het hom haas geklop ;
 Andre kom al mooi naby,
 Ons sal siin wi jou moet kry.
 Daar is nou nog bing tyd
 Ver 'n vasberade stryd.
 Met di "Nuwejaar" word dit
 Dan op rym in druk gesit.
 Dan vermeld ons wi di hand
 Van "Ons Klyntji" kryg tot pand !

Oom JAN.

Brand op Se.

“WAS oom al ooit in oom syn lewe bang ?”
 vraag 'n paar weke gelede een van myn
 niggiis, 'n mooie nooi, toen ons onder di
 dikke bome in di koele aandlug wat sit te praat o'er
 di gebeurtenisse in Johannesburg.

Di vraag was wel wat moeilik om te beantwoorde,
 'n man soos ek wat amper 70 jaar oud is, en o'er al
 rond geswerf het, wat ni alleen in Suid-Afrika ni, mar
 oek in Europa en Amerika geveg het, soos ek miskiin
 wel later sal vertel, wil ni graag erken dat hy oek
 kan bang worde ni ; mar daar ek op myn oue dag ni
 graag wou lieg ni, seg ek : “Ja, partykeer.”

“Nou vertel een van di kere dat oom bang was,” sê
 'n ander niggi.

Daar was nou ni 'n uitkomplek ni en ek moes begin.

“Di bangste wat ek ooit gewees is was op 'n skip,
 'n stoomboot wat in brand was, sodat ek ider o'enblik
 verwag, dat di 60 kiste kruid, wat an boord was in di
 brand sou vlieg, en ons in di lug. Di hele stori is
 wonderlik genoeg om an te hoor.

In di jaar 18—was ek, na lank omswerwe, in
 Frankryk tereg gekom. Daar was ver my niks te
 verliën ni, en 'n aanbod om na Panama te gaan, om
 as opsigter by di deurgraving werksaam te wees, werd
 deur my aangeneem. Ek wis wel, dat dit amper so
 goed as testament maak was, deur di ongesondheid
 van di land, mar as 'n man hard op is, dan moet hy
 vat wat hy kan kry ; en di betaling was goed.

Ik gaan dus, hoewel ni so erg in myn skik ni, an
 boord van di Stoomboot. Haar naam was “France.”
 Dit was 'n grote boot van 4,700 ton. Net voor dat
 ons weg gaan kom daar 'n gouwerments boot an, en
 ek siin dat omtrent 'n 60 kaste werd o'ergebreng.
 Di kaste was vol met patrone en kruid.

Di stoomboot was baie vol. Daar was omtrent
 250 passiesiers, 40 Sé-soldate, nog 40 polies, en so di
 een met di ander omtrent 400 mense. Di meeste
 passiesiers was Franse, mar daar was oek Italjaners en
 Suid-Amerikaners. Ik was di enigste Afrikaner.
 Ek het toen reg eensaam gevoel. Ek het wel 'n bitji
 Frans, Duits en Spaans leer praat ; buite Engels en
 Afrikaans wat ik van huis af kan ; mar ek kon
 dit met di mense ni reg kry ni. Ek was natuurlik
 3de klas, en dit is ni lekker ni.

Ons was pas in Sé of di wind begin sterk te waai, di skip rol, dat dit 'n naarheid was. Meer as 14 da'e het di storm geduur. Eindelijk begin di storm te bedaar, en ons was in di warme streke gekom. Omdat dit toen onder in di skip ni uit te hou was ni, het ek mar bo op di dek geslaap, en dit was oek mar gelukkig.

Een nag lê ek lekker en slaap op di harde planke en droom van myn ouers huis, digteby Swellendam. On's het 'n one malbaar slaaf gehad, wat Jonas genoem was, en dit was net of ek Jonas hoor roep; mar ek kon syn taal ni verstaan ni.

Plotseling skrik ek wakker, ek wil opstaan, mar word deur 'n paar andere weer plat op di dek gegooi. Dit was net of al di mense o'er myn heen loop.

Myn bedwelmig het ni lank geduur ni, miskien mar 'n paar tellens. Ek spring toen op en siin 'n vreselike toneel.

Di meeste passiesiers in hulle nag-klére, mans, vrouens en kinders hol o'er di dek en skreeu elkeen in syn taal: "Brand! Brand!"

Ek hol na agter en siin di vlamme hoog op stien; di agterste gedeelte van di skip was in brand.

Ideren lyk toen half gek te wees; alles loop deur mekaar; party begin di skuite los te maak om te vlug.

Di kaptein van di skip en di officiers begin toen di mense tot bedaring te breng. Di soldate en di polies skaar sig in gelid, terwyl di matrose op hulle pos gaan staan.

Di verwarring had toen 10 minute geduur, toen was dit stil. Op di lawaai het doods stilte gevolg.

Di vrouens en kinders vlug na di voorskup, di mans begin te help om di vuur te blus.

Ongelukkig kom di wind van di kant van di brand. Net nou sou di vlam by di kruit kom, en dan was alles gedaan.

Di kaptein bly op di brug staan en gé syn ordlers af. Ek kon ni verstaan ni, mar ek siin hoe di matrose rond spring. Di skip het omgedraai.

Ek is wel ni 'n séman ni, mar weet tog genoeg om te siin dat di omdraai in di omstandighede bain; knap gedoen was.

Toen begin di werk om di brand te blus. Ons pomp water en ons perbeer viral om di plek waar di kruit is nat te hou. As een party moeg was, begin 'n ander klomp.

Di agterste mas van di skip raak toen in brand en dit lyk of dit so sou val dat di masien sou beskadig worde. Een van di passiesiers, 'n jonge Fransman, vat gou 'n byl en kap toen 'n paar toue deur, waardeer di mas in di sé val. Ons dog ers dat hy ook omgekrom was, mar tot ons blydskap sien ons hom uit di rook uitkom. Syn baard was geheel afgeskroei, mar anders was hy reg.

Di vlamme het ons nou teruggedrywe. Di grote saal, di dames saal, di grote trap, alles was in brand. Ons moes stadig an na vorentoe gaan.

'n Paar mense was al omgekrom. An boord was 'n Roomse sendeling. In di turmult was hy geval te'en

'n grote vat en het syn been gebreek. Di vlam het hom toen bereik. 'n Ander sendeling wat ver hom wou red, was met hom saam verbrand. Oek was twe van di matrose omgekrom.

Di brand het nou omtrent 4 uur geluur. Op eens hoor ek net soos 'n skot en sien toen nes 'n weerlig uitslaan.

Al di mense vlieg na vorentoe.

Ek was net afgelos en staan te kyk.

Nooit in myn léwe salek di gesig vergeet ni.

Di héle agterskip was in brand, 'n dikke rookwolk waarin di vlamme speul, 40 of 50 voet hoog, gaan op. Alle mens was na vore gevlug. Alleen di kaptein staan op di brug.

Toen voel ek bang.

Tot nog toe had ek te hard gewerk om na te denk, mar toen ek rond kyk en al di gesigte doodsbleek sien, toen meen ek dat myn laatste uur gekom was.

Ek wag di dood af, ek wis dat di vlam ni meer v'er van di kruit kon wees ni. Ek hoor mar net di sugte en di gebede van di vrouens.

Di uitbarsting wat ons verwag kom ni. Toen hulle dit sien, gaan di mans na agter om di vlamme te bestry.

Weldra lyk dit of ons verder. Di meeste losse houtwerk was uitgebrand en an di yster kon di vuur niks doen ni.

'n Half uur later begin ons hoop te kry, strome van water werd deur pompe in di vuur gestort. Ons begin di vuur baas te raak.

Elf uur nadat di eerste geroep van: "Brand" gehoor was, was ons di vuur meester.

Ons toestand was egter droewig.

'n Derde deel van di skip was uitgebrand, alleen di yster was o'er, di grootste gedeelte van di kos was oek ver'oor. Passiesiers, soldate, matrose, almal was uitgeput van vermoenienis; party leg half dood op di dek. Nimand was no' gerus, di vraag of di kruit heel en al veilig was, was nog ni opgelos ni.

Boedien was di skip sonder roer, en daar di agterskip vol water was, en dus diper leg as di voorskup was di dek opdra'end.

Gelukkig het ons 'n goeie wind gehad, ni te hard ni. Wat nou gedoen?

'n Paar van di skuite was verbrand, daar was nog mar 4 o'er, dis te min ver di menigte mense an boord.

Di kaptein het toen besluit om te perbeer di skip na 'n baai te breng.

Dit het ons geluk: 4 da'e na di brand kom ons te Maclinique an, en ek was bly om an wal te stap.

"Is oom toen teruggekeer na Frau'ryk?"

"Seker ni, en dit is jou geluk, niggi! want an lers sou ek ni in staat wees om ver jou 'n mooi pers'nt te gé ni, as di swartkop jonkm'n een dag met jou voor di preekstoel staan, Niggi."

Hoe ek in Suid-Amerika myn fortuin gemaak het, sal ek wel later vertel. Vereers genoeg.

KAREL.

Allerlei.

VIJF GESLACHTEN OP ÉÉN PHOTO.

DE TIEN GEBODEN VOOR DEN VEEFOKKER.

Aan een vakblad uit Luxemburg zijn de navolgende tien geboden voor den vee fokker vrij ontleend.

1. Heb uwe dieren lief gelijk u zelf, opdat zij u van nut zijn en u overvloedigen zegen opleveren.

2. Verruim u gemoed door vriendelijkheid, opdat gij de bevreesden en beangsten met moed en de booze dieren met geduld wapent. Zijt voor hen een goed heer en steeds bereid ze te beschermen voor de ruwheden van uws gelijken.

3. Houd orde en zindelijkheid in den stal: beide wapenen u tegen schade, en uwe

dieren beschermen zij voor ziekte en den dood.

4. Geef lucht, licht en frisch water met verkwistende hand, want de Schepper heeft er ook overvloedig mee voorzien.

5. Houdt met vaste hand in zake voeder, maat en tijd in 't oog, opdat het u ten nutte worde.

6. Geef aan elk dier de vereischte plaats, opdat de arme ingekerkerde op de hun aangewezen ruimte eenig gemak hebbe.

7. Een zacht leger en vergunning der noodzakelijke rust, geven het melkdier melk, het trekdiër kracht en het mestdiër vleesch en vet.

8. Bedenk dat het oude, verstandige vliegende woord luidt: „Zindelijkheid is halve gezondheid” en ontzie uwe borstels, roskammen en waschlappen niet.

9. Heb medelijden met de dieren en maak hun hard lot niet zwaarder dan het reeds is. Goed gesmeerd en een lichte zweep, een goed woord en op humane wijs uitgevoerde eischen behoeden u voor schade en verzeren het slagen van den arbeid.

10. Spaar uit verkeerde berekening het voeder, dat gij geeft, niet; het zij altijd in overeenstemming met wat gij van de dieren eischt, en slechts daardoor zijt gij in staat, de levende kracht uwer dieren steeds in bruikbaren toestand te uwer beschikking te behouden.

* * *

HET VANGEN VAN EEN ROOVER.

In eene zekere stad hield zich eens eene rooverbende op, die de geheele stad in angst en onrust dompelde. Alle pogingen om die schurken te vangen mislukten en het gevaar werd steeds grooter en grooter. Elken nacht werden er huizen opengebrouken en geld en andere kostbaarheden gestolen, en de schandelijkste daden op de bewoners gepleegd.

Zoo gingen er maanden voorbij; niemand was zeker van zijn leven of zijn eigendom. Op zekeren dag kwam een rijke ingezetene het op een of ander manier te hooren, dat de roovers van plan waren om ook zijn huis te plunderen. Hierdoor geraakte de arme drommel in den grootsten angst en wist volstrekt niet wat te beginnen. Hij ging naar een procureur en vroeg dezen wat hem te doen stond. De procureur gaf hem ten antwoord dat hij niets anders kon doen, dan zijn huis door eenige politiedienaren te laten bewaken, en dat hij zelf ook overigens op zijn hoede moest zijn. De man deed zooals de procureur hem geraden had, doch

de roovers kwamen het te hooren, en zouden het nu zeker nooit wagen om hun plan te probeeren.

Op den avond van den derden dag, nadat de man met den procureur had geraadpleegd, begon het geweldig te regenen, de donder knalde en de regen stortte bij emmers vol van den hemel. Allen verwachtten dat de roovers op dien nacht zeker zouden komen, en maakten zich dus voor den strijd gereed. Daar het zoo geweldig regende, zat de baas van het huis met eenigen zijner vrienden tezamen met de politiedienaren, allen binnen in het huis. Bevend van angst en tot de tanden gewapend, wachtten zij op de komst der roovers, toen zij op eens „bom!” aan het buitenraam van een van de vensters dicht bij de voordeur hoorden. De kerels verbleekten, keken den een naar den ander, doch allen waren sprakeloos. „Bom, bom!” ging het een tweede maal, dat was voor die dappere helden te veel, zij spatten uit elkander, alsof er een geest in hun midden verschenen was. De een kroop onder een bed, de ander onder eene sofa, en een derde stond zoo smal als een riet achter een deur of andere schuilplaats. Slechts één van hen, een neef van den eigenaar van het huis, die een weinig moediger was dan de overigen, stond zijn man. Toen hij zag, dat zijn maats het hazenpad kozen, plukte hij zijn jas uit en riep: „wat! is julle bang?” en met deze woorden stormde hij naar buiten. Hij zag iets wits voor het venster staan; zonder te aarzelen greep hij het om het lijf en riep: „Kom kerels, ik het hem!” Doch vóór dat een van hen nog uit zijne schuilplaats kon komen, kwam hij reeds in triomf met hem het huis binnen en wierp hem met geweld op den vloer neder, en — wat moesten zij zien? Tot verbazing van allen was het niets anders dan een bokram, die waarschijnlijk ergens uit een stal was losgeraakt en in den storm verdwaald was, en dus bij dat venster terecht kwam, zeker weinig vermoedende, dat hij er zulk een angst en paniek zou veroorzaken.

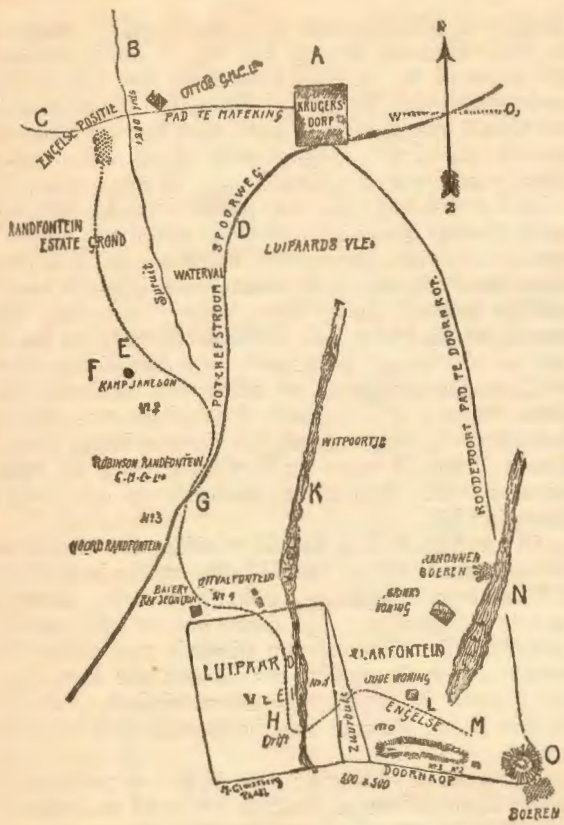
M. H. NESER.

* * *

DE ZENDELING EN DE AFKEERIGE BLANKE.

Het wordt verhaald van een zendeling, een Afrikaner, dat hij jaren geleden, op weg zijnde in het zendingveld, en reizende in een ligte ossenwagen, bespannen met zes jonge ossen, door een ruwe blanke die te paard reed, achterhaald werd.

De jonge zendeling was zeer eenvoudig, als

KAART VAN SLAGVELD.

hulle weer in 'n suidelike rigting te trek. Ek gé toen myn eerste adjutant ord'or om feldkornet Bodensteyn te befeel om met syn burgers agter Remhoogte om te jaag en di fyand fan agter warm te maak, en met di ander burgers sny ons di fyand foor om hulle te belet ferder te trek. Di adjutant keer terug en sê dat di feldkornet myn order wens uit te foer, dog dit is fer hom en syn burgers te onfylig. Di 2de breng di berig dat dit te onfylig is fer di burgers om agter di beskutting uit te kom.

Toen gé ek bevel dat hulle dadelik moes uitkom en bly daar tot almal uit is. Ek gaan toen dadelik na Kommandant Malan om hom te siin en stuur di Adjutant om myn pèrd te haal. Ek sê an Malan dat ons dadelik foor om moet jaag en di fyand keer, mar kry gen antwoord. Onderwyl was nog twe fan myn feldkornette angekome, nl. C. M. Douthwaite, fan Potchefstroom, wat hom an di suide kant by Potgieterfoeg met 70 man, en feldkornet J. F. Maartens, wat ek by Malan find met 200 man. Ek ferlaat Malan en gé feldkornet Maartens streng orders om dadelik met syn burgers met my te gaan, en ons spring op di pèrde, omtrent 100 man, en jaag di fyand foor en neem di spoorlyn wat fan Krugersdorp na Potchefstroom gebou word in. Toen het ek fer myn burgers fer di

nag 'n goeie skans. Komm. Potgieter en feldkornet Bodensteyn was oek spoedig in ons midde.

Ek bemerk oek dat di burgers met 'n 50 tal fermeerder was, mar tot myn leed moes daar toen 'n ongeluk gebeur. Ons stuur 3 man uit om te kyk of di fyand nog op diselfde plek was. Daar was een klyn Van Tonder by, wat terng gestuur was, en toen hulle hom toeroep om halt te hou, jaag hy weg en werd in di donker deur ons burgers doodgeskiit. In diselfde tyd werd myn seun gewond deur imand in di sloot. Ek moes toen dadelik myn seun eers na di hospitaal bring.

Om half elf ferlaat ek di posisi en gaan na Krugersdorp en stuur mnr. J. Pretorius in met 20 man. Om 12 uur stuur ek weer 10 man uit fan Krugersdorp en om 1 uur stuur ek weer fer feldkornet C. Bodensteyn met 50 man. Ek bly toen daar tot 3 uur en laat an komm. Malan weet dat syn persoon oek daar fereis word, mar te fergeefs.

Met opkom fan di son kom ek op ons terryn an. Ek bemerk dadelik an di fyand dat hulle 'n flugtende houding anneem en jaag toen op di bult uit, sodat ek di fyand behoerlik kon siin, en bemerk toen dat ek myn burgers in 2 moes ferdeel, sodat 'n klyn getal hulle fan agter kan dryf, dat hulle ni water kon drink of skep ni, en di ander hulle foor om moet jaag. Daar ek toen di enigste kommandant daar was, het ek an Groot Adriaan de la Rey order gege om foor om te jaag en al di plekke, wat enigensins beskutting fer ons burgers gé, in te neem en op di fyand te fuur. Ek met feldkornet Maartens en 600 man neem di agterhoede in en toen ons hulle deur di Luipaardsfij gedrywe het, gaan ons an di suidsyde di Kliprifir deur.

Toen hulle bemerk dat ons weer na di foorpunt kom, perbeer hulle ons met di bomme te keer, mar ons maak 'n wye draai en toen ons daar ankom steek di fyand di witflag op. Ek belet di burgers toen ferder te skii en stuur mnr. A. de la Rey om te fra wat hulle wil hê. Hulle skrywe toen 'n paar reels in potloot, waarin hulle sê dat as ek hulle nou wil frylaat, dan beloof hulle dat hulle dadelik sal terug gaan. Ek gé hulle skriftelik antwoord, dat hulle nou ni meer an teruggaan moet denk, mar dat hulle moes gereed maak om hulle flag en wapens neer te lê, en hulle onfoerwaardelik an my moes o'ergé; dat ek hulle sou bring waar ek goed find, en dat hulle my moes beloof dat hulle al di koste sal betaal wat hulle di Staat angedoen het; dan sou ek beloof om hulle lewe te spaar solang hulle onder my is, en dit moes hulle binne di tyd fan 30 minute doen, en so ni, dan moes hulle gereed maak om my fer di 2de maal te ontmoet. Ek kry toen antwoord dat hulle hulle geheel an my o'ergé met al hulle wapens, as ek net hulle lewe spaar.

Toen gaan ek met di follende offisire, nl. komm. F. Potgieter (Krugersdorp), feldkornet J. F. Maartens (Gatsrand), feldkornet P. Kruger (Rustenburg), feldkornet A. J. v. Vuren (Skoonspruit), en feldkornet J. H. de Kok. Ons gaan tot by hulle en fra: waar is di befeljoerder of offisier. Toen kom Dr. Jameson en

Willoughby en 2 ander. Ek fra hul'e of hulle gereed was dadelik hul'e flag en wapens neer te lê. Hulle antwoord: dat hulle gen flag het en dat hulle di wapens wil neerlê, mar daar hulle nog nooit so iits gedoen het, moes ek hul'e sê hoe dit te doen. Ek fertel hulle toen hoe Toen kom komm. Malan en Trigaart (Middelburg) daar, en daar ek moeg en afgemat was, gé ek di saak an hulle o'er en gaan na Krugersdorp om di nodige telegramme weg te stuur en wat rus te neem.

Di burgers wat gefeg het skat ek op 250. An ons kant is 4 gedood en 10 ge'twes. Vollens opgaaf had di fyand 119 dode en gewonde.

Ek fertrou dat myn frinde hiirme sal foldaan wees, en as daar nog iits is wat hulle wil weet, dan kan hulle mar fra.

Ek ferbly na groete,

Julle opragte frind,

P. A. CRONJE,

Kommandant.

Pratjiis o'er di Natuur.

ONS SONNESTELSEL.

Voor ons o'er di Son, di Maan en di vernaamste Sterre apart gaan praat, moet ons eers perbeer verstaan wat bedoel word deur "Sonnestelsel." As ons di ruime hemelrond gaan beskou, wat siin ons? Niks as 'n bloue gewelf nes 'n gordyn gespan o'er di aarde. Elke morre kom di son op in di bloue lugrnim an di ooste, en loop met lydsaamhyd, kalmte en koninklike waardighyd syn loopbaan, soos hy gister en eergister en 1,000 jare gelede gedoen het, net of di gewoel daar op di aarde, onder mense en dire, h'm gen haarbreed kan skeel ni, en op syn tyd gaan di son weer onder an di weste. As di Koning te ruste gegaan is dan skitter di bloue hemel van duisende en miljoens sterre, wat blink nes diamante. Tussen hul deur ry di maan, as sy op is, nes 'n Koningin. Somtyds skyn sy helder, somtyds bedek sy haar angesig geheel of gedeeltelik met 'n sluier.

Di eerste gedagte wat by ons opkom is: waar beland di son as hy ondergaan? en waar beland di sterre as di son opkom? Di sterrekundige van oue tye di het di vrage so opge'os. Hulle het geleer dat di aarde 'n vreselike grote platte liggaam is, wat onbeweeglik vas staan op één plek, en dat di bloue hemelgewelf gedurig daarom draai, en di son en di sterre saam draai met di gewelf. Di geleerde het egt' r' gou i' gesiin, dat di oplossing nog moeiliker is as di vraagstuk. Want as di aarde op één plek vas staan, dan moet sy op iits staan. Mar waarop staan sy? En waar staan di fondament weer op? Ens. En as di son en di sterre om di aarde draai, hoe kom hul dan om di aarde en verby di fundamente waar di aarde op rus? Spoe-

dig het hul oek opgemerk dat, hoewel al di sterre as 'n gehéle liggaam beweeg hul tog ni onder m'kaar van posisi of staanplek verander ni, mar elkeen syn vaste plaas hou. Verder het hul gesiin, dat di son, di maan en 5 van di klynere ligte ni alleen dageliks di hemelgewelf kruis ni, mar oek onder m'kaar van posisi verander en rondwaal onder di ander sterre.

Di 7 sterre wat dus van posisi verander het hul toen *Planete* genoem, 'n vreemde woord wat eigenlik rondwalers of dwaalsterre betéken. Di ontelbare skare van sterre wat hulle vaste posisi is hou te'eno'er m'kaar het hul toen "vaste sterre" genoem. Om nou di moeilikhyd van di dwaalsterre op te los het di oue sterrekundige geleer dat, behalwe di sterregewelf, waarin di vaste sterre skitter nes ingelegde diamante en wat om di aarde draai, daar nog andere kristalle bane was, wat oek om di aarde draai, en dat daarin di son, di maan en di planete geleg is, sodat di same draai. Elkeen van di bane sou dan syn y'e beweging hê.

Di oue digters leer dat di geluide, wat veroorsak word deur di omdraai van di bane, tesame 'n pragtige leeflike hemelmusiek uitmaak, 'n h'm'ise konsert, waarin di engele en salige geeste hul verlustig, en dat as ons sondige skepsels van di aarde mar net oor en hart had ver di musiek, ons dit oek sou kan hoor. Di digters is bevoorregte Adam-kindere, wat iits daarvan hoor, daarom kan hulle sulke leeflike lidere maak.

Hoe mooi di verklaring oek is, kon di nadenkende onder di mensdom ni daarmede vrede hê ni, want di moeilikhede werd ni daardeur weggeneem ni, mar vermenigvuldig.

Di stelsel dat di aarde op één plek staan en di son en di maan daarom draai word genoem di stelsel van Ptolemeus, di vernaamste oue skrywer o'er sterrekunde. Di hedendaagse stelsel word genoem di stelsel van Kopernikus. Meer oue wysgêre vóór hom het di gedagte gehad, mar hy het yentlik di stelsel ver di eerste maal goed bestudeer en uiteengeset. Di stelsel is gedurig meer uitgebry en uitgewerk. Di ganse sterrekunde met haar fyne berekeninge, waardeur op di minuut af kan voorsê worde wanneer byv. mane-klips en sonneklips sal voorval, of wann'er 'n komeet sal terugkeer, is gebou op di stelsel.

Dit is di eenige stelsel wat, soos ons later sal siin, 'n duidelike en eenvoudige oplossing gegê het van di raaisels van sterrekunde en nog gedurig ly tot nuwe ontdekkinge. Dit is iits wat onse lesers vooraf goed moet onthou. Hiirin lê di kragtigste en onomstotelikste bewys ver di waarhyd van di stelsel. As ons di stelsel verwerp, dan kan ons mar ons ou diirbare vrind, ons Almanak, met syn lys van sons- en maans-verduistering en maansveranderinge, met syn lyste van Sonsopgang en ondergang, eenvoudig opskeur en in di vuur goi. Het ons ou vrind dit verdiin? Het hy ver ons 'n leun vertel? Né, seker ni. Nou ja, dan is di stelsel van Kopernikus oek waar. Di gehéle wetenskap van skeepsvaart, met haar pragtig uit-

gewerkte kaarte, bems op di berekeninge volgens syn stelsel.

Nou wat leer di stelsel? Vollens di ste'sel is di aarde 'n ronde bol, wat in di lu. ruim swéve en twé beweginge het. Di één beweging is om di son en di ander is om haar y'e as of middellyn, net soos 'n tol wat draai op di grond. Hiiro'er sal ons later uitwy. Ek wil nou net korteliks di sonnestelsel verklaar.

Di son, di maan en di andere planete, di rondwaaiers, wat ver di oue geleerde so in di war gebreng het, vorm saam één aparte groep of famili onder di heir van sterre. Di famili noem ons 'n sonnestelsel, omdat di son di middelpunt daarvan is, di bol waar di ander om draai, en waar hul almal hul lig van kry. Al di andere sterre en sterretjiis, wat skitter an di lug, en wat ons "vaste sterre" genoem het, ni omdat hulle op één plek bly ni, mar omdat hul diselfde posisi tot makkaar hou, is sonne, wat skyn net soos onse son, met hul y'e lig. Sommige van hul is veul groter as onse son, mar op s'n onbegrypelike afstand van ons, dat hul skitter as sterretjiis, as ligpuntjiis.

Misskiin is elkeen van hul 'n middelpunt van 'n sonnestelsel, waarom oek planete draai, net soos onse sonnestelsel. Nou kan ons omtrent 'n denkteeld vorm hoe onyndig groot di ruimte van di Heelal is. Ons y'e sonnestelsel is mar 'n klyne gedeelte van di ontel bare sterreheir. Kyk op 'n aand op na di heldere hemel. Di duisende van skitterende sterre en sterretjiis is soveul sonne, middelpunte van soveul sonnestelsels. Neem 'n sterrekyker en beskou di hemel daardeur en agter di sterre, sigbaar ver di blote oor, skitter nog duisende sterre in di hemelruim. Di grootste sterrekyker wat ooit gemaak is, is so groot, dat 'n mens met trappe na hom moet opklim, en dat hy swaai op grote asse. Nou met di grote sterrekykers is nog duisende meer sterre gesi in di hemelruim. Di ruimte van di Heelal is dus onyndig, 'n ruimte sonder preuse, waarin ontelbare sonne en hemelliggame gedurig beweeg.

Stel jou voor 'n kanonkogel wat swewe deur di lug. Op verskillende afstande van di kogel sweve 4 ha'elkorrels van lood saam met di kanonkogel voort deur di lug, mar draai terselfder tyd oek rondom di koel. Verder 4 geweer kogels net so. Di kanonkogel met di hagels en geweerkogels draai en swewe saam voort deur di hemelruim, altyd, altyd, altyd solang as dit di Almagtige Skepper behaag. Nou het ons omtrent 'n voorstelling van ons sonnestelsel. Mar di hageltjiis moet ons reken so groot as di aarde, of iits minder, di geweerkogels van 100 tot 1400 maal so groot, en di kanonkogel, di son is 1½ miljoen maal so groot as di aarde.

Om ons sonnestelsel kompleet te maak, nog net 'n paar woorde o'er di maan en di kométe. Di maan is net soos di planete, 'n dwaalster, wat ni met haar y'e lig skyn ni, mar haar lig van di son ontvang en weerkaats. Mar in haar beweging is sy onderskye van andere planéte. Sy spin ni alleen om haar y'e as ni, mar net soos di aarde om di son draai, draai sy weer

om di aarde en saam met di aarde om di son. Al di planéte ontvang hul lig van di son, spin om y'e as en draai om di son. Di aarde het 1 maan, Jupiter 4, Saturnus 8, Uranus 4, en Neptanus 1. As ons van di son begin, dan kry ons di bane van di sterre in di volle de orde. Naaste om di s n draai Merkurins, dan Venus, dan di Aarde, vervollens Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus en Neptunus.

Di woord *komeet* kom van Latyn *koma* wat beteken 'n haa lok. Ons noem hom gewoonlik 'n stértster. I i komeet vlieg oek om di son, mar het 'n koddige baan. Om di te verstaan moet ons na 'n stoomneul stop. Daar siin ons 'n lère band, sé om 'n klyne rad en dan om 'n grote rad 'i. héle end vandaar. Di radere draai in di gordel. Nou laat di klyne rad di son voorstel en di gordel di taan van 'n komeet dan verstaan ons syn loopbaan om di son; net ons moet bedenke dat hy naby di son kom, mar hom ni raak ni. Party van hul bly jare weg, soms meer as 100 jare en dan kom hul naby om di son, net om ver di koning te groet en dan weer in di onyndige ruimte te verdwyn.

S. P.

Grappige en leersame Verhaaltjiis.

SKETSE VAN ONS VOLKSKARAKTER.

MYN PA EN OU MOOS.

MYN o'erlede vader was 'n wonderlik sagte, be daarde man. Mar hy kor met 'n sagte woord, in di grootste sagmedigheid, 'n man daaron net diip seer maak.

Hy het gen lawaai gemaak op syn plaas ni, mar glo my alles was in di haak, agter makkaar. Niks ontgaan syn oog ni.

Daar was 'n pragtige lemoenboord; di bome was 'n 40 tot 50 voet hoog en dig en makkaar gegroei. Myn vader had al gemerk dat di boord snags besoeke kry. Een aand laat guan by sutjiis en hoor daar is imand bo in 'n lemoenboom. Saggiis gaan hy tot onder di boom, en siin ou Moos, 'n ou Masbiker wat by hom woon, bo in di boom sit. Di mantji staan onder di boom, en Moos goi mar lemoene af. Nou kon di ou baas van onder af fer hom siin teen di lug an, mar hy kon onder di boom ni siin ni; dis te donkei.

So vinnig as Moos lemoene afgoi, tel di oubaas op en goi dit in di mantji. Naderhand sé di oubaas:—"So, Moos, kom nou mar af, di mantji is al vol!"

"Allamatti! kyke! base oek hiirsó!"—sé ou Moos verskrik, en kom so stadig molik af.

Toen hy onder kom, wou hy somar weggaan, mar di oubaas sé:—"Nou, kom nou, Moos, neem nou jou mantji lemoene."

“Allamatti ! né, oubaas ! ekte al te skaam !” sê Moos, te verlege om weg te gaan, hy weet ni wat om te doen ni.

“Ag, né, Moos, vat nou jou mantji lemoene; jy het nou so baing moeite daarvoor gedoen, om dit in di donker te kom pluk”.....

Eu di oubaas kry Moos naderhand so ver, dat hy di mantji lemoene neem. Mar dit was di laaste maal dat Moos kom lemoene steel het, ten minste by di oubaas.

MYN PA EN MYN OUTA.

NS het 'n outa en 'n ou aya gehad, wat net 1 a di slawetyd by ons ouers kom bly het, en daar tussen 40 en 50 jaar gewoon het, tot hulle dood toe. Hulle het al ons kinders opgepas en groot gemaak, en ons was omtrent net so gek na hulle as na ons y'e ouers. Hul'e name was Klaas en Flora. En hulle was baing liwe, troue oue skepsels oek; ret mar outa het so nou en dan 'n dop gestee, as hy di kaus kry. Mar dan mo s oubaas dit veral ni weet i, want ver oubaas had hy al te veel respek. Nou soek hy kansis om so 'e drink dat oubaas niks merk ni.

Bedags pas outa di trop bokke op in di berg. Mar outa het ver hom 'n ou pèrd met saal an toom angeskaf, en al jimmer moet hy dan saans dorp toe ry om wat te koop, dan snuif ver ou aya, of tabak ver hom, of 'n bitji suiker, of koffi, ens. Mar di vernaamste doel was mar om 'n ekstra doppi te kan steek. En dan kom hy gewoonlik so laat, dat oubaas dit ni merk as hy 'n slirtji weg het ni. Mar oubaas had di snuif al lang in di neus.

En aand had outa 'n bitji te dijp gevat, en eer hy tuis was (hy moes amper 'n uur ry) trek di té so sterk, dat hy van di pèrd af val, en langs di pad bly lê slaap. Mar di pèrd gaan huistoe, en gaan voor di stal staan. Nou was di oubaas syn gewoonte: Saans na di éte, net voor hy gaan slaap, gaan hy nog eers 'n slag di pèrde voer gé. En daar kry hy outa syn pèrd di aand voor di stal. Hy wis dadelik wat dit beteken; hy saal di pèrd af, gé fer hom foer op syn plek, en hang di saal en toom oek mooi op waar dit hoort, en gaan toen slaap.

Toen outa syn voerslaap uitgeslaap het, word hy wakker, want di pad was mar hard waar hy g'lê het, en syn lyf was bitji seer van di val. Di eerste kyk hy; syn pèrd is weg! Toen mar angestap huistoe. Tuis gekom gaan hy di eerste na di stal toe. Ai, di ding is verkeerd! Di pèrd staan op syn plek; di saal en toom oek mooi opgehang. “Dis nimand anders as di oubaas di!” — sê outa by hom self, en met 'n ongeruste gewete gaan hy lê, en slaap glad ni lekker ni; want hy is ongenadig skaam om mor'e oggend voor di oubaas syn gesig te kom; di oubaas sal ver hom knor en vermaan.....

Di oggend ontmoet hy di oubaas by di stal en sê: “Mor'e,” mar di oubaas sê ver hom ewe vrindelik “goeie mor'e, Klaas!” nes altyd, en verder praat hy niks ni.

Nou knaag outa syn gewete nog meer. Hy denk: aans by di kraal sal ek myn pokkel knor kry. Mar ne, di oubaas kom self di bokke uittel, mar hy praat nog niks ni. Nou voel outa nog meer ongemakkelik; want daar binnekant is 'n dingetji wat ni speel met hom same ni. En di liwe dag loop hy nou met di knaging: “Praat sal di oubaas seker; want ek weet hy vermaan ons te getrou... Had di oubaas tog nou mar liwers van mor'e myn vermaning gegé, dan was di ding tog verby.” Nou loop outa di hele dag met di ongeruste gewete, wat baing tyd het agter di bokke om met hom te werk.

Di aand dog hy: “Nou sal di oubaas tog seker praat.” Mar né. Hy het di vé ingeja en ver oubaas “naand” gesé, en oubaas het weer ewe vrindelik gesé: “goeie navond, Klaas!” en verder niks. Alles di gewone gang. Skemer donker di vé en alles versorg, kom di famili by wakaar. Elke kind lees 'n stukki uit di bybel, 'n aandgesang word gesing, en oubaas doen syn gebed vollens gewoonte. Outa sit op syn banki by di middeldeer, gedurende di huisgodsdiiens, soos altyd. Na di godsdiiens neem outa soos altyd di kan wyn uit di spens en skenk syn dop wyn. “Gesondhyd, oubaas, gesondhyd, ounooi!” en lekker drink outa syn aanddoppi. Toen dit klaar was sit hy di kan weg, en kom sê: “Nag, oubaas! Nag, ounooi! Nag, klyn basis en klyn nootjiis!”.....

“Nag, Klaas!” sê di oubaas, en voeg ewe sagmoedig en vrindelik daarby: “ek hoop jy sal vannag 'n betere nag lê as di vorige nag!”...

Di ander dag sê outa ver ons: “Mar hoor, di oubaas het ver my baing seer gemaak. Had hy ver my 'n pak sla gegé, het ek ni so seer gekry ni.”

En di saans dorptoe ryery was uit, en outa het di drankmisbruik laat staan, en was 'n voorbeeldige gristen syn laaste lewensjare, en hy en oue aya lê op ons famili-kerkhof begrawe, geag en betreur, soos ons y'e famili.

Skryver haarvan is vandag al amper 50 jare oud en met triane van dank denk hy nog terug an so'n vader, wat deur syn godsalige wandel in sagmoedigheid kinders en diinsbodes wis te win.

S.

Vreemde Godsdienste.

DI AMERIKAANSE HEELMEESTER.

LAASTE maal het *Ons Klyntji* an syn lesers wat vertel van vreemde godsdienste in Rusland. Di slag wat uit Amerika, di land van nuwig-hede en vreemde dinge.

Daar is onlangs 'n wonderbare Heelmeester opgestaan, Francis Schlatter. Hy is in Alsace-Lorraine gebore, en dus 'n Frans-Duitsler, 'n man van 39 jare, van middelbare grote, 169 pond swaar.

Hy is daar so vreemd en plotseling opgetré, dat haas niks van hom bekend is ni as wat hy van sig self getuig. Hy was 'n skoonmaker van beroep en Rooms van geloof, totdat syn hemelse "Vader" hom roep om as Eeelmeeester uit te gaan en alle sike wat na hom kom te genees. Twe male het hy gehuiwer om daaran gehoor te gé, mar di derde roeping het hij gehoorsaam. Hy het toen te voet geloop na di weste van di Verenigde State van Amerika, totdat di bloed uit syn voete kom. In Texas het hulle hom 6 weke in di tronk gehad as 'n krankinnige. Toen hy daar nit kom het hy mar weer verder te voet geloop na Mexiko, waar hy met syn wonderbare genesings begin het.

Nadat hy daar 'n tydji werksaam was, is hy so daar weggeraak. Toen het hy 40 dage gevas in di woestyn, en daarvandaan is hy te voet gegaan na Denver, waar hy omtrent 3 maande lang besig was, dag na dag, en tussen 60,000 en 70,000 sike lydende an alle kwale behandel het. Nou is hy weer stil een nag daar verdwyn, en nimand weet waar hy na toe is ni. Di gedagte is dat hy weer 40 dage vas en dan te voet gaan na Chicago.

PORTRET VAN SCHLATTER.

Di eerste wat elkeen in di persoon tref is syn eenvoudigheid en onbaatsugtigheid. Hy gaan seer eenvoudig gekleed, draag gen hoed ni, en wyger om enige persent of geld an te neem. Ryke mense het hom grote somme geld angepresenteer, om hy ver hulle

geneses het, mar hy wil dit ni neem ni. Hy sé, hy kan dit ni gebruik ni; hulle moet dit mar ver di arme gé.

Syn gesig lyk persiis na di aftekening van onse Héie Jesus, en dit maak dat nog meer mense in hom glo. In Denver was dit so'n opskudding dat al di Amerikaanse krante dageliks kolomme vol van hom had, en baing krante het rapporte s daarheen gestuur, om di man en syn werk te beskrywe. En daar praat di laaste een van Schlatter; di koerantverkooptjiiis roep syn naam uit op di strate; predikante preek van hom op di preekstoele, di dokters bestry hom. Mar di toestroming werd dageliks groter. Di stroom van mense werd nad rhand met spesiale tryne heen en weer vervoer. Hy ontvang gemiddeld 8,000 briwe per dag, sodat daar 'n aparte klerk voor ang hou werd en 'n aparte besteller. En tog beantwoord hy al di briwe self snags.

'N ANDER PORTRET VAN SCHLATTER.

Hy was daar tuis by 'n vroe're burg-meester van di stad, Meneer Fox. Om gedrang te voorkom was 'n houte platform met traliis gemaak langes di man syn tuinmuur, sodat mar een-een agter makkaar daar kan deur. Dan staan Schlatter binnekant di muur op 'n stellasi, en een ver een wat verbij kom neem hy di hand en hou dit vas met syn regterhand, terwyl hy met syn linkerhand 'n sakdoek neem wat hulle hom gé, en wat hy segen, sodat hulle meen dat di genesen-

de krag het, om mé te deel an sike op 'n afstand. Hy hou mar enige tellings imand syn hand vas, di langste is 2 minute. Hy spreek niks daarby ni. Mar syn oge is mees t'n hemel en syn lippe beweeg in stille gebed. As imand syn siikte wil uitlê, dan sê hy: "Vader weet alles." "Geloof di Vader, en jy sal gesond worde." Mar verder niks.

So het di man daar gestaan 3 maande lank, van 9 uur in di oggend tot 4 uur in di namiddag, blootshoof en sonder batji, in di brandende son sowel as in di reen. Duisende het hy aldus an di hand gevat soos di stroom voor hom verbij gaan, en honderde verklaarings is daar van mense wat net deur syn handdruk genes is.

'n Krant rapporteur wat self deur hom genees is van doofhyd en 'n borskwaal gê 'n uitvoerige beskrywing van syn persoon en werk en genesings. Hy het di oggend om half ses al gegaan en toen was daar al 'n 500 voor hom, elkeen staan te wag op syn beurt. En di middag om 1 uur kom hy eers an di beurt. Soos hy dit beskryf is di man kinderlik eenvoudig. Mar toen hy syn hand neem, was dit nes 'n elektrise skok deur syn lyf gaan.

Hy noem vele gevalle van wonderbare genesings, veral v'n kranksinnige. Di volksgeloof is so sterk dat party briewe an Schlatter kom onder di adres "An Jesus Gristus, Denver." En terwyl hy opsy staan kyk wou 'n negervrou Schl. voete soen as Jesus, mar hy wou dit ni hê ni. Wat egter opmerklik is: hy noem nooit di naam van onse Here Jesus ni, waarin di Apostels al di genesings gewerk het. Hy praat mar altyd van "Vader".

Ons het mar in kort enige punte genoem, waarvan di Amerikaanse krante vol is. As Schlatter later op 'n andere plek weer optre, deel ons molik weer wat van hom mé.—S.

Di Afrikaanse Volkslied.

[In 'n vorige nommer het ons di musiek gegê van di volkslied. Ons gê nou di woorde van di hele liid.]

'n Ider nasi het zyn LAND,
Ols woon op Afrikaanse strand.
Ver ons is daar gen beter grond
Op al di wy'e wêreld rond.
Trots is ons om di naam te dra
Van kinders van Suid Afrika.

'n Ider nasi het zyn TAAL,
Ons praat van Kaap tot in Transvaal
Wat almal maklik kan verstaan,
Wat gaat di ander tale ons aan?
Ons praat soos Pa en Oupapa,
Di Landstaal van Suid Afrika.

'n Ider nasi het syn WET
Wat goed gebiid en kwaad belet.

En elk syn wet is na syn aard,
En gaat met syn natuur gepaard;
So volg ons oek di sede na,
Was tuis hoort in Suid Afrika.

't Ider nasi het syn REG,
Al is hy nog so swak en sleg.
Daar is 'n Oog wat alles merk;
Hy set di onreg paal en perk.
Hy kyk oek ons verdrukkers na,
En waak oek ver Suid Afrika.

'n Ider nasi het syn TYD,
Om op te groei en af te slyt,
En soos ons liwe Heer dit doet,
So is dit altyd wys en goed.
Daar kom n' dag ver ons oek ja;
Vertrou op God, Suid Afrika.

Want al di nasiis het één God.
Hy re'el ider volk syn lot;
Hy het ver ider volk syn taal.
Syn land, syn reg, syn tyd bepaal.
Wi dit verag sal Syn straf dra.
O God, b. skerm Suid Afrika!

Raaisels.

7. Wat is dit?

Ik is ni by iets,
Mar wel by niets;
Jy vind my wel by ven,
Mar stellig ni by vis.
Dis seker en gewis,
Dat jy my n'u sal ken.

8. e i i o j k l n n s t. Span di letters reg in; wi se naam het jy dan?

9. Ik is 'n voorname ligaamsdeel; voeg jy 'n b by my, dan is ik 'n gewaer, veral in ou'e in gebruik.

10. Woord-raaisel.

Myn eerste deel bestaan uit twé lettergrepe, en is 'n waterplant; myn twéde loop altyd uit in een of ander riviértji, en is di plek waarin di eerste groei; myn g'heel is 'n slagveld in Transvaal, waar hul'e altyd trots op kan wees.

11. Bybel-raaisel.

1	2	1, 2, 3 is 'n seun van Jakob; 2, 1, 4
		'n vrous naam; 1, 2, 3, 4 'n jonge
4	3	dogter.

12. Rebus. $\frac{\text{Ling}}{\text{S}}$

13. Watter hoeners is ni ver water bang ni?
Antwoorde in te kom tot 15 Mei.

Venterstad.

W. J. SNIJMAN

APRIL 1896.]

ONS KLYNTJI.

 Hier is nou di Boek waarop so lank gewag en waarna so baing gevraag is.

DI GESKIDENIS VAN ONS LAND IN DI TAAL VAN ONS VOLK.

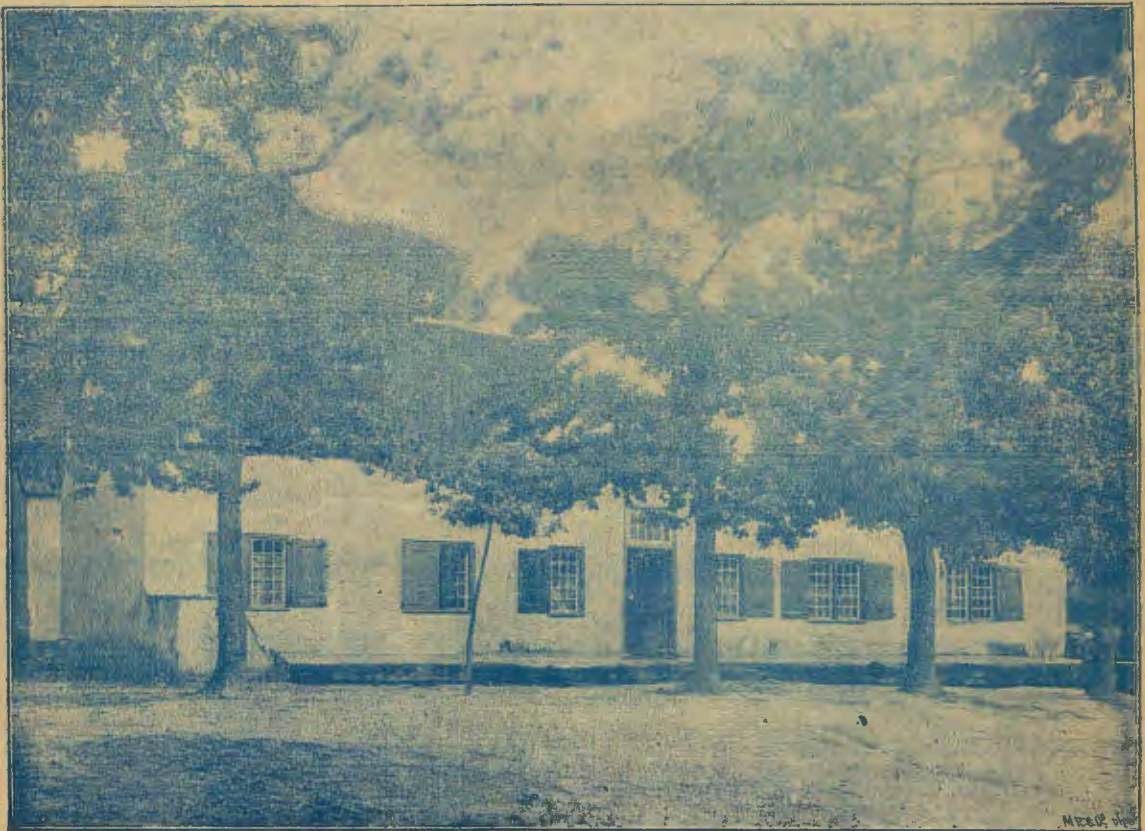

TWEEDE UITGAAF (Aangevul tot 1895 en vermeerder met Bylage).

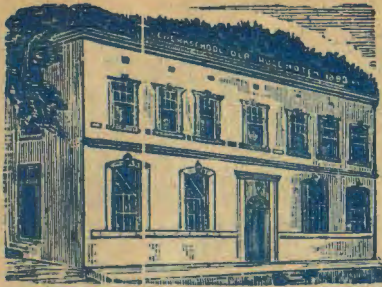

PRIJS 4s. 6d., PER POS 5s.

Ou Woning op di Gedenkskool plaas, waarin nou di Hoofonderwyser woon.
Di Woning is, na dit afgeneem is, 'n bitji veranderd.

Gedenkskool van di Hugenote,

IN DAL JOSAPHAT,

DIST. PAARL.

Hoofonderwyser	-	-	-	Ds. F. S. DU TOIT.
Assistent	-	-	-	D. J. BRINK, J.zn.
Musik Onderwyser	-	-	-	ROCCO de VILLIERS.

YAKKE VAN ONDERWYS:

Uitleg van di Bybel, Bybel Geskiedenis, Gereformeerde Kerkleer, en wat verder nodig is om di jeug klaar te maak ver di anneming as lede van ons Kerk, Hollans, Engels, Latyn, Grieks, Aardrykskunde, Syferkunde, Algebra, Meetkunde, Algemene Geskiedenis, Kerkgeskiedenis, Geskiedenis van Suid Afrika en Engeland, Teken, Musiik op Klavier, Harmonium, Viool, ens., Sangkuns en onse Psalm en Gesang note, Skoolbestuur, ens., ens.

Di Gedenkskool is veral gestig is 'n *gedenkteken* om di nagedagtenis van di Hugenote Voorvaders in eer te hou by hulle afstammeling.

Al di *onderwys* daar is gevolgelik gegrond op di Bybel en Belydenis Skrifte van ons Kerk, as di fondament van alle degelike onderwys.

Di *doel* is om an onse Afrikaanse kinders 'n opvoeding te ge na hulle omstandighede en behoefte.

Di Kosleerlinge loseer by di onderwysers en staan onder hulle strikte toesig en sorg.

Di betaling is £30 per jaar alles ingeslote, skoolgeld, logies, was en stryk, ens.

Engels word gelyk op in di Gedenkskool geleer met Hollans.

Di kinders wat lus het om examens te maak, word voorberei ver di Elementaire en Hoger Skool Examens, ook ver di Onderwysers Examen en admissi ver di Normaal Skool.

Kinders wat na di Skool kom, moet by Lady Grey Brug Stasi afklim.

Verdere bisonderhede is verkrygbaar by di HOOFONDERWYSER, of by di Sekretaris,

Mnr. IZAK S. PEROLD, Dal Josaphat, Paarl.